

TEKST 207: Beretninger om plyndringen af Konstantinopel, 1204

Korstogene, der egentlig skulle have forenet østkirken og vestkirken mod den fælles muslimske fjende øgede blot spændingerne mellem øst og vest. Både i forbindelse med Det 1. og Det 2. Korstog opstod der konflikter mellem korsfarerne og byzantinerne. Konflikten eskalerede i april 1182, da den italienske befolkningsgruppe på flere tusinde i kølvandet på interne byzantinske tronstridigheder blev angrebet under folkelige optøjer og enten blev dræbt, fordrevet eller solgt som slaver (se tekst 205). "Massakren på latinerne" forværrede yderligere konflikten mellem øst og vest, der kulminerede under Det 4. Korstogs plyndring af Konstantinopel i 1204.

I forbindelse med forberedelserne til Det 4. Korstog blev korstogshæren samt den venetianske flåde, der skulle transportere korsfarerne til Det hellige Land, involveret i byen Venedigs udenrigspolitiske konflikter i Adriaterhavet samt interne byzantinske tronstridigheder. Da korsfarerhæren ikke kunne betale den venetianske flåde, lovede den byzantinske prins, Alexios Angelos, at belønne og støtte korsfarerne, hvis de ville hjælpe ham med at styrte hans farbror, kejser Alexios d.3. Angelos, der selv havde erobret tronen ved at styrte prins Alexios' fader, Isak d. 2. Angelos. Pave Innocens d.3. var imidlertid stærkt imod, at korsfarerne involverede sig i andet end kampene i Det Hellige Land og skrev derfor et brev, hvori han forbød dem at drage til Konstantinopel (tekst 206). Brevet nåede dog ikke frem i tide og korsfarerne hjalp prins Alexios, der blev indsat som kejser Alexios d.4. Angelos i Konstantinopel. Alexios d. 4. kunne imidlertid ikke yde korsfarerne den lovede støtte og desuden var han upopulær i sin egen befolkning. Han blev derfor snart styrtet og myrdet af byzantinerne. Den nye kejser, Alexios d. 5. Murzuflos var fjendtlig stemt overfor korsfarerne, der nu hverken kunne forvente belønning eller støtte. Korsfarerne følte sig forrådt og valgte at angribe Konstantinopel.

To af de vigtigste kilder til begivenhederne under Det 4. Korstog er beretningerne nedskrevet af Robert af Clari og Godfred af Villehardouin, der begge deltog i korstoget. Robert af Clari var ridder fra det nordlige Frankrig. Han deltog i Det 4. Korstog sammen med sin lensherre, Peter af Amiens, og nedskrev efterfølgende en beretning om hændelserne (*La Conquête de Constantinople*). Mens Robert af Clari var ridder af lavere byrd, tilhørte Godfred af Villehardouin (1160 - ca.1212), der ligeledes forfattede et værk om korstoget (*De la Conquête de Constantinople*), højadelen og var blandt korstogets ledere. Om plyndringen beretter ligeledes den tyske cistercienser munk Günther af Pairis. Günther var tilknyttet klostret i Pairis i det nordøstlige Frankrig. Han deltog ikke selv i korstoget, men på baggrund abbed Martins (der var leder af Pairis-klostret) erindringer forfattede Günther i årene 1207-1208 et værk om begivenhederne (*Historia Constantinopolitana*).

35

[Robert af Clari:]

Så blev det udråbt i hæren, at søndag morgen skulle alle gå til prædiken, også venetianerne, alle og enhver, og det gjorde de. Bisperne prædikede da over hele hæren: bispem af Soissons, bispem af Troyes, bispem af Halberstadt, mester Johan Faicete og abbeden af Loos, og de viste pilgrimene, at kampen var retfærdig, for de andre var forrædere og mordere og svigefulde, for de

40

havde jo myrdet deres retmæssige herre,¹ de var værre end jøder!² Og det sagde bisperne, at på Guds og pavens vegne gav de syndsforladelse til alle dem, der angreb dem,³ og de bød alle pilgrimmene⁴ gå til skrifte og til alters på rette vis og ikke frygte for at angribe grækerne [byzantinerne], for de var Vorherres fjender.

5 Og det befaledes, at alle løse kvinder i hæren skulle samles og føres bort, langt væk fra hæren; og de blev alle bragt ombord i et skib og sendt langt væk fra hæren.

Efter at bisperne havde prædiket og forklaret pilgrimmene, at kampen var retfærdig, gik de alle på rette vis til skrifte og til alters.

10 Mandag morgen beredte alle pilgrimmene sig og væbnede sig og ligeledes venetianerne; de gjorde igen broerne i stand på deres fragtskibe, portskibe og galejer, lagde dem derpå side om side og begav sig på vej for at angribe, og flåden strakte sig over godt og vel en mil i lige linje. Da de havde lagt til og halet skibene så nær, som de kunne, til murene, kastede de anker og da de lå for anker, begyndte de at angribe kraftigt og sende pile, spyd og græsk ild⁵ mod tårnene, 15 men ilden kunne ikke fænge, fordi de var beslåede med huder.

Indefra værgede de sig drabeligt, vel tresindstve blider lod de spille, og hvert skud ramte skibene, men de var så vel dækkede med brædder og vinstokke, så de gjorde dem ikke videre skade; stenene var så store, at en mand ikke kunne løfte én af dem op fra jorden.

20 Kejser Murzuflos var oppe på sin høj og lod sine sølvhorn og bækkener lyde og lavede mægtigt ståhej, opmuntrede sine mænd og sagde: "Gå derhen! Gå herhen!" og sendte dem hen, hvor han så, at det trængtes mest. — I hele flåden var der ikke mere end fire-fem skibe, som kunne nå op til tårnene, så høje var de og alle stokværkene i trætårnene ovenpå stentårnene, af dem var der vel fem, seks, syv stykker, og de var alle besatte af svende, som forsvarede tårnene.

25 Så længe varede angrebet, at bispen af Soissons' skib ved et Guds under stødte mod et af tårnene, idet havet, som aldrig er i ro, drev det derhen; på dette skibs bro var der en venetianer og to riddere i rustning, og idet nu skibet var stødt mod tårnet, så hager venetianeren sig fast med hænder og fødder, det bedste han kan, og han kommer virkelig ind i tårnet; og da han var derinde, får svendene, der var i det stokværk — englændere, danskere og grækere⁶ var der — øje på ham, farer løs på ham med økser og sværd og huggede ham sønder og sammen. — Da havet 30 igen drev skibet frem, stødte det igen mod tårnet ligesom før, og så hager den ene af de to riddere, Andreas af Dureboise hed han, sig fast til træværket med hænder og fødder, sådan at det lykkedes ham at komme ind, liggende på knæ. Da han lå knælende derinde, for de andre over ham med økser og sværd og huggede drabeligt til ham, men han havde, Gud være lovet, rustning på, så de sårede ham ikke, thi Gud beskærmede ham og ville ikke, at de [byzantinerne] 35 skulle stå imod længere, ej heller at denne mand skulle dø, men Han ville for deres svigefulde færds skyld og for det mord, som Murzuflos havde begået, og for deres falskhed, at staden skul-

¹ Der tænkes på Alexios d.4. Angelos.

² Det var en almindelig anklage mod jøderne, at de havde myrdet Jesus, som var en af deres egne - og som de burde have anerkendt som herre og frelser. Om kirkens holdning til jøderne, se tekst 161

³ Dette strider direkte imod pave Innocens d. 3.'s befalinger (tekst 206). Efterfølgende blev angrebet og plyndringen da også fordømt af paven (se tekst 208).

⁴ *Pilgrimmene*: dvs. korsfarerne, der opfattede sig selv, som en form for bevæbnede pilgrimme.

⁵ *Græsk ild*: en form for brandbar væske. Se ligeledes tekst 142.

⁶ De byzantinske kejsere benyttede sig ofte af udenlandske lejesoldater, bl.a. til den kejserlige livgarde. Nordiske beretninger fra vikingetiden og middelalderen omtalte disse som *væring*er.

le tages og de alle få skam, så ridderen kom op at stå, og da han først stod op, trak han sit sværd. Da de andre så ham stå op, blev de så forbløffede og skrækslagne, at de flygtede ned i det næste stokværk underneden. Da folkene dér så, at de, der var ovenover dem, således flygtede, rømmede de også dette stokværk og turde slet ikke blive der; den anden ridder kom så ind bagefter, og siden kom der mange; da de var inde, tog de stærke reb og bandt skibet fast til tårnet, og da de havde gjort det, kom der mange derind; og da havet drev skibet tilbage, rystede tårnet så voldsomt, at det så ud, som om skibet ville vælte det, så nødtvungne og bange, som de var, måtte de forlade tårnet. — Da folkene i de andre stokværk så, at tårnet således fyldtes af franske,⁷ blev de så angste, at ingen vovede at blive der, men de rømmede hele tårnet.

10 Murzuflos så godt det hele, han opmuntrede sine mænd og sendte dem hen, hvor hovedangrebet skete. Imens dette tårn blev taget på så vidunderlig vis, stødte også hr. Peter af Bracheux' skib mod et andet tårn, og derefter begyndte de, der var på skibets bro, at angribe tårnet kraftigt, sådan at det blev taget ved et Guds under.

15 Da disse to tårne var taget og besatte med vores folk, så turde de, der var kommet ind i tårnene, ikke røre sig derfra på grund af den masse mennesker, de så på muren rundt omkring sig, i de andre tårne og nedenfor tårnene, for der var så mange, at det var rent vidunderligt.

Da hr. Peter af Amiens så, at de, der var inde i tårnene, ikke rørte sig, og hvorledes det stod til med grækerne, så landede han til fods med sine mænd på et lille stykke land mellem havet og muren. Da de var kommet i land, så de frem for sig og fik øje på en tillukket udfaldsport, hvis dørløje var taget af, og som var muret til igen; derhen gik han med en halv snes riddere og vel tresindstyve svende. — Der var også en klerk⁸ med, Aliaume af Clari hed han, og gæv var han overalt, hvor det gjordes nødig, første mand til at angribe, hvor han var med, og da Galata-tårnet blev taget, øvede denne klerk større våbendåd end nogen anden enkelt mand i hæren, undtagen hr. Peter af Bracheux; for han overgik alle, høje og lave; ingen var der, som brugte sine våben sådan og øvede sådan dåd, som Peter af Bracheux!

Da de var kommet til udfaldsporten, gav de sig til at hakke kraftigt løs på den; armbrøstpilene fløj så tæt og stene kastedes der ned fra murene i sådan en masse, at det næsten syntes, som om de begravedes under stenene, så mange kastedes der, og de dernede havde store og små skjolde, hvormed de dækkede dem, der hakkede i udfaldsporten. Ovenfra kastedes der krukker fulde af kogende beg og græsk ild og kæmpestore sten ned over dem, så det var et Guds under, at de ikke alle blev knust.

30 Dér døjede hr. Peter⁹ og hans mænd overmåde stor møjje og lidelse, men så længe hakkede de i udfaldsporten med økser og gode sværd, med pæle og træklodser og hakker, at de lavede et stort hul i den. Og da den var gennembrudt, kiggede de ind igennem den og så en sådan masse mennesker, både store og små, at det så ud, som om den halve verden var der, så de havde ikke mod til at vove sig derind.

Da klerken Aliaume så, at ingen vovede sig derind, sprang han frem og sagde, at han ville derind. — Nu var der dér en broder til ham, en ridder ved navn Robert af Clari,¹⁰ som forbød ham

⁷ Korsfarerhæren bestod primært af franskmænd.

⁸ Klerk: præst

⁹ Her og det følgende menes sandsynligvis Peter af Amiens.

¹⁰ Altså forfatteren selv

det og sagde, at han ikke måtte gå derind, men klerken sagde, at han alligevel ville og krøb derind på hænder og fødder, og da hans broder så det, tog han ham ved fødderne og begyndte at trække ham til sig, men hvad så broderen ville eller ikke ville, så kom klerken alligevel derind.

5 Da han var inde, for grækerne løs på ham i store masser, og oppe fra murene gav de sig til at kaste kæmpestore sten ned efter ham. Da klerken så det, trak han kniven, for løs på dem og jog dem foran sig som dyr. — Så sagde han til dem udenfor, hr. Peter og hans mænd: ”Kom dristigt herind, herre! Jeg ser, at de er ved at løbe fra hinanden og flygte.” Da hr. Peter og hans mænd udenfor hørte det, kom han ind med dem; der var kun ni riddere foruden ham selv, men vel tresindstyve svende var med ham, alle var de til fods. Og da de var inde, og de, der stod på murene på det sted, så dem, blev de så angste, at de ikke turde blive der, men rømmede et stort stykke af muren og flygtede om kap væk derfra. Kejser Murzuflos, den forræder, var ganske nær derved, ikke et stenkast borte, og lod sine sølvhorn og bækkener lyde og lavede vældig ståhej.

15 Da han så hr. Peter og hans mænd, der var kommet ind til fods, gjorde han stærkt mine til at fare løs på ham, sporede sin hest og kom omtrent halvvejen. — Da hr. Peter så ham komme, gav han sig til at opmuntre sine mænd og sige: ”Nu, I herrer!, gælder det om at kæmpe tappert! Vi får snart kamp, — se!, der kommer kejseren! Se til, at ingen vover sig til at vige, men tænk på at kæmpe tappert.”

20 Da Murzuflos, den forræder, så, at de ikke ville flygte, standsede han og vendte derefter tilbage til sine telte, og da hr. Peter så, at kejseren var vendt tilbage, sendte han en trop af sine svende hen til en port i nærheden og bød dem sønderslå den og åbne den. De begav sig derhen og gav sig til at hamre og slå på porten både med økser og sværd, til de sprængte de stærke jernslåer og bommene og åbnede porten.

25 Da den var åbnet og folkene udenfor så det, halede de deres portskibe frem, trak hestene ud, steg op og begyndte at ride i fuld fart gennem porten ind i staden. Og da de franske var derinde til hest og kejser Murzuflos, den forræder, så dem, blev han så angst, at han lod sine telte og skatte i stikken dér og flygtede af sted ind i staden, som var meget stor både i længden og i bredden, for man siger dér, at der er vel ni mil at gå rundt om murene, så lange er fæstningsmurene omkring byen, og staden indenfor er godt to mil lang og to mil bred; — og hr. Peder af Bracheux fik Murzuflos' telte og hans kister og skatte, som han havde efterladt der.

30 Da de, som forsvarede tårnene og murene, så at de franske var kommet ind i staden og deres kejser flygtet væk, turde de ikke blive der, men flygtede om kap; således blev staden taget.

35 Da staden således var taget og de franske var trængt derind, ventede de ganske roligt. De fornemme baroner mødtes nu for at rådslå om, hvad de skulle gøre, og det blev da udråbt i hele hæren, at ingen måtte vove sig længere ind i staden, for derved ville man løbe en fare for, at der kastedes sten ned over dem fra de store, høje slotte, at de blev dræbt inde i de snævre gader, hvor de ikke kunne forsvare sig, eller at der blev påsat ild bagved dem, så at de indebrændte. — For ikke at udsætte sig for disse farer vovede de ikke at drage derind og sprede sig, men blev ganske roligt dér, og baronerne enedes om den beslutning, at hvis grækerne ville slås næste dag — og de var endnu hundrede gange flere våbenføre mænd end de franske — skulle de væbne sig næste morgen, ordne deres hærenheder og vente dem på nogle åbne pladser lige foran dem inde i staden; og ville de ikke slås og heller ikke overgive staden, skulle de se til, fra hvilken side vinden blæste, og sætte ild på imod vinden og brænde dem op, på den måde skulle de nok få bugt med dem. Om den beslutning enedes alle baronerne. — Da det så blev aften, tog

pilgrimmene rustningerne af, hvilede sig, spiste og lå dér om natten inden for murene, lige foran deres flåde.

5 Ved midnatstid, da kejser Murzuflos, den forræder, fik at vide, at alle de franske var inde i staden, blev han meget skrækslagen derover og turde slet ikke blive der, men flygtede i al hemmelighed ved midnatstid. — Da grækerne så, at deres kejser var flygtet, gik de straks i den samme nat til en stormand i staden ved navn Laskaris og gjorde ham til kejser. Da han var blevet kejser, turde han ikke blive der, men gik før daggry i en galej, satte over St. Georgs Stræde¹¹ og drog til Nikæa, som er en god stad. Der standsede han og blev kejser og hersker.

10 Næste morgen kom præster og klerke i deres dragter — de var englændere, danskere¹² og af andre folkeslag — dragende i procession til de franskes hær, anråbte dem om barmhjertighed og fortalte dem alt, hvad grækerne havde gjort, at de var flygtede alle sammen, og at der kun var fattige folk tilbage i staden. Da de franske hørte det, blev de såre glade, og så blev der ud-
15 råbt i hæren, at ingen måtte tage sig bolig, førend det var ordnet, hvordan det skulle ske. Nu mødtes stormændene, de rige mænd, og lagde råd op indbyrdes, uden at det menige mandskab og de fattige riddere i hæren anede noget om det, om at de ville tage de bedste boliger i staden, og fra da af begyndte de at svigte de menige og vise dem uærlighed og slet staldbroderskab, det kom dem dyrt til at stå siden, som vi senere skal fortælle jer. De sendte folk hen for at tage alle de bedste og rigeste boliger i staden, så at de havde dem, før de fattige riddere og hærens me-
20 nige mandskab opdagede det. Da de fattige opdagede det, ilede de om kap hen og tog hvad de traf på; mange boliger fandt de og mange blev der tilovers, for staden var meget stor og folkerig. — Markgreven tog slottet Bukoleon,¹³ St. Sofias kirke og patriarkens bolig, og de andre stormænd, greverne, tog de rigeste slotte og klostre, man kunne finde, thi siden staden var taget, gjorde man hverken rige eller fattige fortræd, men de, der ville bort, drog bort, og de, der ville blive, blev; de rigeste folk i staden drog bort.

Siden befaledes det, at alt det gods, der var vundet, skulle bringes til et kloster i staden. Det blev bragt derhen, og der blev udpeget ti fornemme riddere blandt pilgrimmene og ti venetianere, som man anså for redelige, og dem satte man til at vogte godset. Da nu det kostbare gods
30 blev bragt derhen, var der så mange prægtige guld- og sølvskåle og så meget guldvirket klæde og så mange herlige juveler, så det var et rent vidunder, så meget gods, der bragtes sammen; aldrig siden verdens skabelse blev der vundet eller set så meget, så fornemt og så kosteligt gods, hverken i Alexanders eller Karl den Stores tid eller før eller siden; jeg tror heller ikke, efter hvad jeg ved, at der i de fyrretyve rigeste stæder i verden var så meget gods, som man
35 fandt i Konstantinopel alene. — Og det bevidnede grækerne, at de to tredjedele af alt gods i verden fandtes i Konstantinopel, og den ene tredjedel var spredt over [den øvrige] verden.

Selv de, der skulle vogte godset, tog de gyldne juveler og hvad de [ellers] lystede og stjal godset, og hver af de mægtige mænd tog enten gyldne juveler eller guldvirket silketøj, eller hvad de helst ville, og bragte det bort. Således begyndte de at stjæle godset, således at der intet uddeltes
40 til de jævne folk i hæren, hverken til de fattige riddere eller til svendene, der havde hjulpet med

¹¹ Dvs. Bosporus

¹² Robert af Clari må her fejlagtigt have sluttet sig fra væringernes nationalitet (se note 6) til andre udlændinges nationalitet (som f.eks. russere, armeniere osv.)

¹³ *Bukoleon*: palads i Konstantinopel

at vinde godset, undtagen det grove sølvtøj, som de sølvbækkener, damerne i staden brugte i badene. Resten af godset, der skulle deles, blev taget på så skammelig vis, som jeg har sagt jer, men venetianerne fik ganske vist deres halvdel,¹⁴ og med ædelstenene og de store skatte, der var tilbage at uddele, blev der handlet så skammeligt, som vi siden skal sige jer.

5

[*Godfred af Villehardouin:*]

10 Markgreven Bonifacius af Montferrat¹⁵ red langs hele strandkanten lige til Bukoleon, og da han kom derhen, overgav det sig til ham, mod at alle derinde fik tilsikret livet. Der fandt man de fleste af de fornemme damer; de var flygtet til slottet. Dér var kongen af Frankrigs søster, som havde været kejserinde, kongen af Ungarns søster, der også havde været kejserinde, og mange andre damer. Om skattene i slottet skal der ikke tales, af dem var der så mange, at det var uden mål og grænse.

15 Ligesom dette slot overgav sig til markgreven Bonifacius af Montferrat, overgav Blachernaeslottet sig til grev Balduin af Flanderns broder Henrik, mod at alle derinde fik tilsikret livet. Også dér fandtes store skatte, ligeså store som i Bukoleon. — Hver af dem besatte nu det slot, der havde overgivet sig til ham, med sit mandskab og satte vagt ved skattene, og de andre, der havde spredt sig i staden, vandt adskilligt. Byttet, som blev taget, var så stort, at ingen kan gøre
20 jer rede for alt, hvad der var af guld og sølv, skåle og ædelstene, atlask og silketøj, gråværks-, egerbugs- og hermelinskåber, og alt kosteligt gods, der nogen sinde fandtes i verden. — Det bevidner Godfred af Villehardouin, marsk i Champagne, for sandt, at efter hans vidende vandtes der aldrig siden verdens skabelse så meget i en stad.

25 Enhver tog bolig, som han ville det, der var nok af dem. — Således gik pilgrimmenes og venetianernes hær i kvarter, og stor var glæden over æren og sejren, som Gud havde skænket dem, for før havde de været i armod, og nu var de i rigdom og herlighed. Således fejrede de Palmesøndag [18. april] og derefter Påskedag [25. april] i den ære og glæde, som Gud havde skænket dem. Og vel måtte de prise Herren, for de havde kun tyve tusind væbnede mænd alle tilsammen, og ved Guds bistannd havde de taget 400.000 eller mere, og det i den stærkeste, bedst be-
30 fæstede stad i verden!

Hærens øverste, markgreven Bonifacius af Montferrat, baronerne og dogen af Venedig¹⁶ lod nu udråbe over hele hæren, at alt godset skulle bringes sammen, som det var lovet og besvoret under straf af bandlysning. Som steder dertil nævntes tre kirker, og der sattes en vagt af franske og venetianere, de ærligste, man kunne finde, og så begyndte hver mand at bringe byttet
35 sammen. Nogle bragte det ærligt og redeligt, andre kun ilde, thi begærligheden, som er en rod til alt ondt, tilstedte det ikke, og fra da af begyndte de havesyge at gemme ting, og derfor blev Herren dem ikke mere så nådig. — Ja ved Gud! Hvor havde de været ærlige i deres færd indtil da! Og Herren havde fuldt vel vist dem, at i alt, hvad de tog sig for, havde han æret og ophøjet dem fremfor alle andre. — Mangen gang må de gode lide for de onde!
40

---

¹⁴ Korsfarerne skyldte venetianerne betaling for flåden og proviant.

¹⁵ Bonifacius af Montferrat (ca. 1150-1207) var den officielle leder af korstoget.

¹⁶ *Dogen af Venedig:* dvs. Enrico Dandolo (d. 1205), der spillede en central rolle under Det 4. Korstog.

Godset og byttet blev samlet, men det må I vide, at ikke alt blev bragt derhen; mange var der, som gemte noget, trods pavens bandlysning. Hvad der bragtes til kirkerne, samledes og deltes lige mellem de franske og venetianerne, sådan som forbundet var besvoret, og det skal I vide, at da de havde delt det, betalte pilgrimmene af deres part 50.000 mark sølv til venetianerne og uddelte tilsammen vel hundredetusinde blandt deres egne. Og ved I hvordan? To svende til fods fik som én til hest, og to svende til hest som én ridder. — Og det skal I vide, at aldrig fik nogen mere end aftalt og bestemt, hverken for sin rang eller for hvad tapper dåd han havde øvet, om han da ikke stjal det.

Hvad nu angår dette med at stjæle, så skal I vide, at den der blev overbevist derom, ham skete hans fulde ret: mange blev hængt. Således lod greven af St. Pol en af sine riddere, der havde gemt noget, hænge med skjoldet bundet om halsen, men mange, både store og små, gemte noget, uden at det blev bekendt. — Vel kan I vide, at byttet var stort, for foruden hvad der blev stjålet og så venetianernes part, blev der samlet vel 400.000 mark sølv og vel 10.000 ridedyr af alle slags. — Således, som I nu har hørt, fordeltes byttet fra Konstantinopel.

15

[*Günther af Pairis:*]

Da sejrherrene ivrigt plyndrede den erobrede by, som de ved krigens ret til havde gjort til deres, begyndte abbed Martin¹⁷ at tænke over, hvad han selv kunne tage som bytte. Og for at han ikke skulle forblive tomhændet, mens alle de andre blev rige, planlagde også han at anvende sine indviede hænder til plyndring. Men fordi han anså det for det upassende for disse hænder at berøre verdsligt bytte, begyndte han at planlægge, hvordan han kunne skaffe sig en del af helgenernes relikvier,¹⁸ som han vidste, der var en enorm mængde af på dette sted.¹⁹ Han tog derfor med sig én af sine to præster, og med høje forventninger om et stort udbytte, begav han sig til en kirke, der blev holdt i stor agtelse, fordi den indeholdt en fin grav for den højt ærede kejser Manuels mor, en omstændighed, der, selv om det syntes vigtigt for grækerne, af vore mænd blev anset for at være uden betydning. I den blev der opbevaret en stor sum penge, som var blevet deponeret dér af befolkningen fra det omkringliggende område, for ikke at nævne de dyrebare relikvier, som i et forfængeligt håb om sikkerhed var blevet samlet dér fra nabokirker og klostre. Før byen blev plyndret var vores mænd også blevet gjort bekendt med dette gennem dem, som grækerne havde udvist.²⁰ Mens mange af pilgrimmene brød ind i denne kirke og nogle grådigt vendte deres opmærksomhed mod andre objekter, såsom guld og sølv og andet værdifuldt bytte, ledte Martin, der anså det for uværdigt at begå helligbrøde undtagen i en hellig sags tjeneste, efter et mere skjult sted, nemlig selve det hellige, som fik ham til at antage, at han kunne finde de ting, han mest ønskede.

---

¹⁷ Abbed Martin fra cistercienserklostret Pairis i det nordlige Frankrig. Martin var egentlig chokeret over den drejning som korstoget havde taget og forsøgte at opsigte sin ed. Alligevel tog han del i plyndringen af Konstantinopel, idet han forsøgte at sikre sig en del af byens hellige genstande (relikvier).

¹⁸ Tyverier af relikvier (*furta sacrum*) havde været almindeligt i Vesteuropa i århundreder og blev anset som retfærdigt, da det var et udtryk den pågældende helgens vilje, som relikviet var tilknyttet. I dette tilfælde tog paven dog afstand fra plyndringen af Konstantinopel – i særdeleshed gejstliges deltagelse heri, se tekst 208.

¹⁹ Konstantinopel ansås for at være indehaver af den største samling af relikvier i den kristne verden.

²⁰ Om byzantinernes massakre på og fordrivelse af Konstantinopels italienske befolkning, se tekst 205

Han fandt dér en gammel mand med et behageligt ansigt og et langt hvidt skæg – med sikkerhed en præst, men meget ulig vores præster i udseende. På grund af dette antog abbeden ham for at være en lægmand, og han råbte voldsomt ad ham med en skræmmende stemme, selv om han var rolig nok indadtil: ”Kom nu, du troløse gamle mand, vis mig hvor du opbevarer de mere magtfulde relikvier, du besidder, eller vær forvisset om, at du straks vil blive straffet med døden.” Den gamle mand, der var rædselsslagen – snarere på grund af dette råberi, som han faktisk hørte, end på grund af indholdet af de ord, hvis betydning han ikke kunne forstå – og vidste, at han ikke kunne få ham [abbed Martin] til at forstå sin græske tunge, begyndte at berolige Martin på det romerske sprog,²¹ som han kunne lidt af, og med smiger at dæmpe hans [Martins] vrede, som ikke fandtes. Derpå lykkedes det abbeden med en stor indsats og med et par ord fra samme sprog at få den gamle mand til forstå, hvad han bedte ham om. Idet den gamle mand betragtede hans ansigt og påklædning og vurderede, at det var mere tåleligt, at en religiøs mand med ærefrygt og ærbødighed lagde hænderne på de hellige relikvier end verdslige mænd, der måske besudlede dem med blod, åbnede han en jernkiste for ham og viste ham den eftertragtede skat, som abbed Martin anså for at være mere velkommen og ønskværdig end alle Grækenlands rigdomme. Da abbeden så [relikvierne], greb han [dem] hurtigt og begærligt med begge sine hænder, og han og præsten løftede raskt op i deres klæder og fyldte folderne med hellig vanhelligelse. Idet han klogt skjulte de ting, han anså for de vigtigste, forlod han straks stedet. Præcist hvilke og hvor agtværdige disse relikvier er, som denne hellige plyndringsmand tog til sig selv, er mere udførligt beskrevet i slutningen af denne lille bog.²² Og således, da han på denne måde – overlæst, så at sige – skyndte sig til skibene, blev han set af dem, der kendte og elskede ham, og som også skyndte sig fra skibene til plyndringen. Og de spurgte ham med glæde, om han med sig bar på noget fra stedet, da han var så belæst. Han svarede med et smilende ansigt, som sædvanlig, og med glade ord: ”Vi har gjort det godt.” Hvortil de svarede: ”Takket være Gud!”

J. M. Rosenløv & M. Pihl: *Korstogene - Islams ekspansion og kristen modoffensiv* (2014)

30 Robert af Clari *De la Conquête de Constantinople* (LXXII-LXXXI): Dansk overs. af P. E. Langballe: *Villehardouin og Robert af Clari. To beretninger om korsfarernes erobring af Konstantinopel (Det Fjerde Kors-tog)*. Kbh. 1931, s.238-247. Godfred Villehardouin *De la Conquête de Constantinople* (LV-LVI): Dansk overs. af P. E. Langballe *op. cit.* s.81-83. Günther af Pairis *Historia Constantinopolitana*: Her efter L. & J. Riley-Smith: *The Crusades. Idea and Reality*, London (1981), s.172f.

35

---

²¹ Det romerske sprog (*lingua Romana*), dvs. latin

²² Relikvierne var dog ikke til abbed Martin selv, men blev hjembragt til klostret i Pairis.